

ifrån sig. Den frågan har också ett *aut-aut*, som är hårdt att bita på.

Hvad de »alnstjocka dumheterna» i förhållandet till Rustika angår, tror jag, att blott en sådan blifvit begången – den, att Papperslyktan till henne dedicerades; hvarföre äfven dedikationen blef något långdragen. När man till en ung dame skall tala om sina »barnbarn», kommer man ohjelpigen i en kinkig ställning.

Denna ställning synes också haft till följd, att Papperslyktan till dato befunnit sig på förderfvandets väg, icke på uppbyggnadets. Ändring för framtiden vore önskelig.

J. V. S. 10

### 13 NATIONALITET; FOLKENS LAGAR, INSTITUTIONER OCH GEMENSAMA ÖDEN.

*Litteraturblad n:o 4, april 1859*

För något mer än ett tiotal år tillbaka kunde man väl i tidningarne läsa en och annan uppsats, som afmålade vådan deraf, om någonsin Finska språket skulle blifva bildningens språk här i landet. Men så vidt vi erinra oss, gick ingen offentlig röst någonsin derhän, att utmönstra Finska nationaliteten såsom en för Finlands invånares framtid likgiltig sak. »Nationaliteterna» ingåfvo dåförtiden alla bildade i Europa ett deltagande, som äfven kom den Finska nationaliteten till godo. 20

Andra intressen hafva sedan dess upptagit samtidens tankar och sträfvanden; och isynnerhet sedan 1849–50 hafva de röster icke varit få, som uttalat sig mot nationaliteternas rätt. Men de hafva höjts ur de läger, i hvilka intressen funnits att under den ena nationalitetens herravälde böja den andra.

Ingen tänkande människa sätter sig till doms öfver historien, för att föreskrifva, hvilka banor hon bort gå, och afgöra, hvilka mål hon förfelat. Hon är full af exempel på nationer, som gått under och försvunnit, på andra herrskande, som med sig införlifvat de folk, hvilka sålunda förlorat sin nationalitet, och åter på sådane, i hvilka skilda nationaliteter sammansmultit, utan att det kan sägas, hvilken af dem företrädesvis bestämt den sålunda uppkomna nya bildningen. Allt sådant är afgjord sak, hvarom måste erkännas, att mensklig kultur främjats på den ena vägen som på den andra. Men i hvarje fall har på de förgångnas grund *en* bestämd nationalitet utbildat sig, som för längre eller kortare tid, i en vidare eller inskränkta krets gifvit denna kultur en pregel, hvilken historien erkänner såsom dess egendomliga tillhörighet. 30 40

Månget sådant assimilationsarbete har också stannat på halfva vägen, och dess inflytande på den allmänna menskliga utvecklingen har i samma grad varit af mindre betydelse. Men öfverallt i historien röjer sig samma sträfvande till nationel enhet såsom vilkor för en afgörande historisk bestämmelse, såsom den egendomliga form, i hvilken menskliga kulturen framträder. När man derföre vill döma öfver det närvarandes företeelser, är det ett sannt historiskt betraktelsesätt, att anse alla de stater, hvilka innefatta flera skilda nationaliteter, vara stadda i ett utvecklingsarbete, som först i den mon det lyckas, d. ä. i den mon detsamma förer till nationel enhet, lägger grunden till en inflytelserik världshistorisk verksamhet. 50

Om ett berättigande för den ena eller andra nationen att kufva och med sig sammansmälta fremmande nationaliteter kan icke blifva fråga.

Nationerna hafva ingen annan högsta domstol, än historien; och historien frikänner alla dem, som fört menkligheten framåt genom att i sin ordning utgöra den allmänna menkliga kulturens representanter. Hon erkänner likaså de nationer, som tidigare funnit sin undergång, allt efter hvad de före den fatala stunden förmått för menkligheten utträtta, med andra ord alltefter de spår af sin tillvaro de efterlemnade.

Men just derföre erkänner historien äfven *hvarje* nations sträfvande att lefva och verka för berättigadt, antingen detta sträfvande förer densamma till en mera sjelfständig rol i bestämmandet af menklighetens öden, eller blott förmår inverka vid bildandet af en ny nationalitet, som för den allmänna menkliga kulturen får någon högre betydelse.

Det är icke en mödosam spekulation, som ger en nation medvetande om detta sitt berättigande. Sjelfuppehållelsedriften är för nationerna lika naturlig som för individerna. Den är naturlig, emedan stamkarakter, klimatiska och historiska inflytanden bilda den allmänna nationela typ, till hvilken individen födes, och emedan till detta lekamliga arf kommer ett andligt, som för individen utgör en lika gifven natur, då det öfverlemnas honom med den första omvårdnaden och uppfostran. *Fäderneslandet, modersmälet*, med all den egendomlighet natur och moder. Menniskan är dock jordens herre, och det hörer hennes frihet till, att beherrska inflytandet af jord och klimat. Hon är dertill det enda väsende på jorden, öfver hvars natur kulturen eger en obegränsad makt. Men såsom hon öfverhufvud beherrskar naturen med naturens egen tillhjälp, genom att göra den till sitt redskap, så kan hennes ärfda nationalitet icke heller af någon fremmande blott andlig odling utplånas, utan endast genom naturlig uppblandning med ett fremmande folk; hvarföre historien icke heller har att tala om någon på annan väg utplånad nationalitet. Det är genom inkräkting och kolonisation och dermed följande familjeförbindelser mellan individer af de olika stammarna, som sammansmältningen efterhand försiggår. På grund af denna naturliga förening sker den andliga, och den nya lekamliga typen, lynnet och språket bär vittne om, hvilkendera nationaliteten som egt större styrka att i denna nya nationela form göra sig gällande.

Det är onödigt att citera exempel. Alla närvarande Europeiska nationers historia lemna dem. Samtiden har framstående exempel i Irländska nationens uppgående i den Engelska, och i Tyska nationalitetens öfverhandtagande i Österrikes Slaviska länder samt i Ungern och Siebenbürgen. Hos den, som anser, att »lagar, institutioner och gemensama öden» skapa nationaliteten, är det ett illa valdt exempel att tala om Schweiz och Förenta Staterna i Norra Amerika. Österrike, ja Turkiet lemna ett vida riktigare. Ty hvarken i Schweiziska förbundet eller i Förenta Staterna äro lagar och institutioner gemensama för de skilda kantonerna och staterna,<sup>1</sup> hvilka såsom bekant i sin inre lagstiftning äro oberoende. En förbundsstat, såsom dessa båda, lemna rum för olika nationaliteter, hvilka här mer eller mindre oberoende kunna utveckla sig inom de särskilda förbundna staterna. Det återstår visserligen också i Österrike, till och med i Turkiet, åtskilligt att förändra, förrän samma lagar och institutioner komma att utan undantag gälla för de olika nationaliteterna i alla landsdelar. Men det är jemförelsevis obetydligt; medan t. ex. i de Schweiziska kantonerna icke blott den politiska ordningen, utan äfven civil- och brottmålslagar äro olika i skilda kantoner.

<sup>1</sup> Slafstater och icke slafstater – o. s. v.

Utan utförlig bevisning finner hvar och en det naturligt, att en nationalitet skall ega desto större styrka att i konflikten med andra bibehålla sig, till ju högre bildning den ifrågavarande nationen hunnit. Ty med bildningen följer ett starkare nationalmedvetande just därför, att en nations bildning fritt utvecklad först gör det möjligt att uppfatta och begripa dess utmärkande nationela karakter. I Europas statskick har också småningom ett allmänt rättstillstånd inträdt – om det så får kallas, då dess grund utgöres mindre af bestämda rättsideer, än af de stora staternas hvarandra motvägande intressen. Det har gifvit de små staterna och de små nationaliteterna ett skydd, hvilket de eljest skulle saknat. Vida mera skyddande för de nationaliteter, hvilka icke egt full politisk sjelfständighet, har dock den allmänna opinion varit, som numera utgör en erkänd makt i de Europeiska statsförhållandena. Man kan förklara dess inverkan i förevarande fall ur det ädlare människosinnets deltagande för den svagares rätt. Men detta deltagande för nationaliteterna har otvifvelaktigt sin sanna grund i ett allmännare medvetande, att hvarje nationalitet i sig är berättigad såsom medverkande makt i den allmänna mänskliga utvecklingen. Den Europeiska kulturen har mer och mer skildt sig från den Asiatiska, och till dess egendomliga form hörer, att under tidernas lopp allt flera nationer framstått såsom dess representanter. Det är häraf denna kulturs rikedom beror, dess mångfald af kulturformer i motsats mot den Asiatiska enformigheten. Medvetandet om detta företräde innebär äfven erkännandet af nationaliteternas berättigande.

Men menskligheten arbetar sig fram till sitt mål icke på en väg, utan på mångfaldiga banor. Så har det vida öfvervägande intresset under senaste årtionden varit rigtadt till den politiska reformen. Ingen kan tveka, att icke en friare politisk statsform äfven främjar den nationela utvecklingen. Men det är en likaså afgjord sak, att den politiska formen förblir en lös och gagnlös omklädnad, der den icke framgår ur ett folks egen redan förhandenvarande bildning. Det vore fåviskt att påstå, att de många politiska revolutionerna varit gagnlösa för de folk, som i dem deltagit. De äro utan tvifvel alla framsteg mot målet, ett nytt stadgadt statskick. Intet folk på jorden har undgått sådana våldsamma omkastningar. Men historien företer dock hos skilda folk ett mer eller mindre i deras våldsamhet. För vår del hafva vi ingen håg att mästra historien. Hvad som skett, har icke kunnat ske annorlunda. Obestridligt är dock, att på dessa omhväfningsförsök svagare nationer gått under, eller åtminstone närmat sig sin undergång. Samtiden har sorgliga exempel nog att framvisa.

An sorgligare är, att med denna nationernas undergång äfven det allmänna deltagandet för nationaliteternas utveckling försvagats. Man kan säga, att det lefde upp kraftigast i striden mot Napoleons öfvervalde. Grekernas frihetskrig träffade då i Europa ett så varmt deltagande. Sedan 1848 har frågan rört sig kring revolution och reaktion. De »undertryckta» nationaliteterna hafva jemförelsevis varit glömda. Äfven i närvarande stund är det icke den Italienska nationaliteten, som är i fråga, utan styrelseformen i de Italienska staterna. Utan allt deltagande betraktas dock icke heller den Italienska nationalitetens rätt. Men de statskloka anse den för en dröm – och äfven Finlands Papperslykta vet, att *en* nation och *ett* språk är blott ett filosofiskt grillen. Egentligen är det om hvarken nation eller styrelseform de fremmande makterna bekymra sig, utan om sina egna intressen. Detta må vara i sin ordning. Ingen nation har något annat att sköta om än sig sjelf; ingen nation kan af en annan lyftas till ett högre nationalmedve-

tande, icke heller den ena af den andra frigöras. Men vår öfvertygelse är, att just därför, att den Europeiska kulturen är rotad i formernas mångfald, äfven intresset för dessa formers bevarande och utbildande, som genom de politiska revolutionerna träd i bakgrunden, skall änyo taga ut sin rätt. Europa har alltid bekämpat universalväldet och kulturens enformighet; det skall säkert fortfa i denna strid och fortfarande lyckas.

Nationernas som individernas första behof är att lefva; formen för detta lif kommer först i andra rummet. Ingen tviflar derpå, att icke fria statsformer förr eller senare skola utbilda sig i hvarje Europeisk stat. Men för lika säkert kan icke anses att de svagare nationaliteterna skola bibehålla sig tills så sker. Den Europeiska kulturen har sitt vilkor i formernas mångfald; men kvantiteten är alltid en jemförelsevis likgiltig bestämning, och det kommer icke an derpå, om denna bildning har några representanter mer eller mindre. Historien lärer också, att de större nationerna jemte makt och politiskt inflytande äfven hafva förmågan att ställa sig i spetsen för den allmänna bildningen, och att denna har att tacka dem för sina mest afgörande framsteg. Man kunde därför tro, att det tillhör de mindres bestämelse, att i de större uppgå. Men antingen så sker eller icke – och evig tillvaro kan ingen nationel form påräkna –, finnes för hvarje nation, så länge den består, ingen annan bestämelse, än den att bibehålla detta sitt bestånd genom att hos sig utveckla en egen form af mensklig kultur; ingen annan bestämelse finnes, emedan en nation icke kan gifva sin kultur någon annan form än den nationela. Man måste tro det, och historien rättfärdigar denna öfvertygelse, att äfven om en mindre nations öde blir att uppgå i en större, dess kultursträfvande icke varit förgäfves, utan att den i mon af den utveckling, densamma hunnit, öfvar ett desto större ombildande inflytande på sjelfva den nationalitet, med hvilken den assimileras. Och äfven i öfrigt kan dess arbete icke gå förloradt för menskligheten, isynnerhet om den hunnit till en egen vetenskap och litteratur, de produkter af nationalandan, i hvilka dess minne och inverkan oförgängligast fortlefva.

Vi hafva med det föregående velat göra klart, att uppfattningen af, hvad en nation är, gäller icke blott betydelsen af ett ord utan en princip, om grundsats för den historiska betraktelsen. Den, som lärer, att endast lagar, institutioner och gemensama öden bilda nationaliteten, han förordar svärdets och eröfringens rätt, han yrkar på den Europeiska bildningens återgång till den Asiatiska. Det är ofvanföre uttaladt: vi upphäfva oss icke till domare öfver historiens verk. Svärdet har med blod sammankittat skilda nationer och ur denna förening har utgått en gemensam nationalitet, *ett* ursprung, *ett* vetande, *en* sed, *ett* språk – samt ur denna gemensama grund lagar, institutioner och öden, som varit en nations icke först skapat nationaliteten. Men det är likaså obestridligt, att der denna enhet icke ännu finnes, lagarnes, institutionernas och ödenas gemensamhet utgör ett löst samband, hvilket såsom t. ex. i Österrike och Turkiet (och äfven i Engels och Irlands förhållande) uppehålls blott af svärdet, eller såsom i Schweitziska förbundet och Nordamerikas Förenta Stater sträcker sig endast till den politiska föreningen mot andra stater i ett statsförbund, icke till öfriga lagar och institutioner och icke till de förbundna staternas inre öden.

Det är i frågor såsom denna, hvilka dock kräfva något mått af vetande och eftertanke, icke ovanligt, att finna okunnigheten och tanklösheten hugad att bringa äfven sina lösa föreställningar till torgs.

Ty ju mera tystlåtna de nödgas vara i ämnen af en mera speciel natur, i hvilkas utredande dock någon positiv kunskap äfven måste visa sig, desto lättare finna de det att taga en afgörande ton i saker, angående hvilka de förmena att hvar och en, som eger Brockhaus Konversationslexicon kan ega en stämna. Det ger dem mod, att de härvid kunna appellera till den mängds öfvertygelse, som innehar samma ståndpunkt i vetande med dem sjelfva.

Vi böra upplysa, att vi icke obetingadt ställa Papperslyktans Redaktion på denna linje. Vi tro oss väl veta, hvad som dikterat dess förmenanden angående nationalitetens betydelse, då den framställt det som blott ett påfund af de Tyska filosoferna, att en nation borde hafva ett språk, och yrkat att lagar, institutioner och gemensama öden konstituera nationaliteten. Men en öfvertygelse i frågan är af alltför stor vikt, vi säga icke i civilisationens intresse utan i fäderneslandets och det Finska folkets, för att någon konsideration skulle afhålla oss från att bränmärka en lära, hvilken rättfärdigar *hvarje* framtid för detta fädernesland. Lagar och institutioner kunna likaväl vara ett verk af den starkares förmynderskap för den svagare, som de gemensama ödena kunna stå utom den senares bestämmande. Och den, som med lättsinnig tunga predikar en lära till rättfärdigande häraf, han handlar – lättsinnigt, i dubbelt mått lättsinnigt, då han bevisar sig hafva egnat lärans utredande en så ringa möda, som Papperslyktans Redaktion det uppenbarligen gjort.

Må vi kasta en återblick på polemiken i denna fråga.

Papperslyktans Metropolitanus omfattade en gifven anledning att med vemod tänka på den tid, då Svenskan icke mera skulle talas af de bildade i Finland. Yttrandet af denna känslostämning må vara lika förlåtligt som naturligt. Men det hörde ingalunda dertill att uppträda som förfäktare för den lära, att en nation icke förutsätter ett språk, än mindre att framställa satsen »en nation ett språk» såsom de Tyska filosofernas påfund (M. har allt ännu glömt att nämna: *hvilkas?*), icke heller att med det ringa pund af vetande, M. i frågan haft att förete, förklara dem, som fört den Finska nationalitetens talan för tanklösa efterbedjare af dessa onämnda Tyska filosofer. Det skulle väl anstått äfven den för den Finska nationaliteten likgiltigaste, att med afseende på den framgång sträfvandet att höja nationalmedvetandet likväl haft, i detta sträfvande se något annat än en inlärd lexa och en dum hops lättrogenhet. Man är visserligen icke ovan vid deklamationer af samma art som Papperslyktans i de Svenska tidningsbladen. Men det är oväntadt att här i Finland se dem åter uppkoka.

Den enda bevisning M:s lärdom hade att ställa mot de förmenta Tyska filosofernas påstående var likaså ett uppkok på Q:s i tidningen Wiborg underbara upptäckt, att i Schweiz talas flera språk.

Vetenskapen och den allmänna öfvertygelsen, de bildades som de obildades, har härtills sammanstämt deri, att språket bevisar nationaliteten. Och den, som uppträder mot denna öfvertygelse, gör det med anförda tanklösa och platta bevisning!!

M:s tillägg till denna bevisning var en fordran, att man måtte ur historien bevisa honom, att ett folk skulle hafva bortglömt ett språk, »som ännu är vid lif, och som hos detsamma så länge innehaft den ställning, som svenskan hos oss».

Det är en ringa sak, att undertecknad icke med heder kunde underlåta att tillbakavisa sagde lösa påstående i ett ämne, som hörde till mina speciela studier, hvilket jag sökt vetenskapligt utreda i akademiska föreläsningar och utgifna skrifter, och hvilket jag med

afseende på Finska nationens ställning gjort till hufvudföremål för en tieårig publicistik verksamhet. Jag var detta skyldig alla dem, som »skrifvit om Finsk nationalitet och Finska folkets framtid», åt hvilka M. med ett så exemplariskt förakt utkastat stridshandsken. Den egentliga uppmaningen måste dock för mig ligga i frågans vikt för äfven Finska nationens framtid. Ty det är för arbetets framgång icke likgiltigt, med hvilket medvetande för denna framtid arbetas.

Svaret på Papperslyktans första expektoration läses i detta blads Februarihäfte.

10      Hvad vi der anförde om förhållandet i Schweitz, att nemligen hvarje kanton i förbundet har sin egen lagstiftning och styrelse, lemnar M. åsido liksom de Tyska filosoferna. Likaså den Schweitziska national-litteraturens tillvaro eller icke tillvaro – endast att han försäkrar, det Rousseau räknas för Fransman, Johannes v. Müller för Tysk, emedan de så länge vistades i Frankrike och Tyskland – ett oväntadt okunnighetsvittnesbörd, då hvad som gäller om dem, äfven gäller om alla utmärktare Schweitziska litteratörer, och då vi derföre anförde deras namn endast som exempel.

20      M. lade dock nu ett nytt bevis till det Schweitziska. Han åberopade Förenta Staterna i Nordamerika. Vi skola snart få tillfälle att återkomma till detta bevis n:o 2.

För att efterkomma Papperslyktans fordran på bevis ur historien för ofvan anförda många »som», åberopade vi Tyskans införande i st. för Svenskan i Gamla Finland. M. upplyste nu, att då för tiden i sagde landsdel fanns så litet »Svenska böcker». Vi trotsa M. att än en gång underkasta historien en mera platt kritik än denna. Det kan dock ske, om han på anmärkningen, att efter återföreningen med Storfurstendömet Svenskan nästan lika hastigt återtagit sitt förlorade välde, behagar invända, att detta skett, emedan nu åter så litet Tyska böcker funnits att i Wiborg tillgå.

30      Vi nämna i förbigående, att M. ville finna en motsägelse i vårt anförande, att kändedomen af Svenskan alltid skulle komma att utgöra föremål för den lärda och delvis för embetsmanna-bildningen i landet, men icke blifva nödvändigt vilkor för den allmänna litterära bildningen.

Deremot böra vi icke lemna det oanmärkt, att M. förmenar, att om någon del af Uleåborgs län skulle förenas med Sverige, inbyggarene säkert icke skulle sakna sina Finska bröder.

40      Denna nedsättande supposition angående arten af Finska folkets patriotism vilja vi icke tillräkna M. i så sträng mening, som den väl eljest skulle förtjena. Den sammanhänger med hans falska föreställning om det abstrakta värdet af »lagar och institutioner». Yttradt mot hvarje annan nation och ur andra grunder vore ett sådant tillmäle en outplånlig skymf. Den Finska kan kanske bära den, emedan sekler långt fremmande öfvervälde gjort dess nationalkänsla misstänkt. Dock vilja vi icke råda Metropolitanus att ens i sina förtroliga meddelanden till damen Rustika af dylika tillmälen göra en vana.

50      Vi ansågo, hvad M. anført för betydelselöst, isynnerhet som han icke mera hade något annat att förmäla i hufvudfrågan, den om Svenska språkets framtid i Finland, än dess beroende af en större eller mindre tillgång på Svenska böcker. Vi ville också helst lemna polemiken, förutsättande att Papperslyktan skulle gerna se sig tillfälle erbjudet till en stilla reträtt. Vi erinrade derföre blott om omöjligheten att föra polemik med en motståndare, som sätter i fråga, hvad som gäller och gällt för hvar och en, hvilken någonsin läsit historien och tänkt på det

lästa. Vi tillade några ord om de förmenta Schweitziska och Nordamerikanska nationaliteterna. Och då M. till stöd för sina påståenden citerat några lösryckta ord ur »Läran om staten», undanbådo vi oss detta vanställande af der tydligt uttalade mening.

Men Papperslyktan synes icke vara det blad, som förstår halfqväden visa. Må vara, att också en inrotad falsk åsigt af vilkoren för nationernas lif och verksamhet förblindar Redaktionen.

Papperslyktans senaste artikel vill först vederlägga vår anmärkning angående oriktig citation genom att anföra sida och rad i *Läran om staten*, der det säges, att nationaliteten är »det bestämda vetande och den sed, som för hvarje tidpunkt karakterisera *en nation*». Man kan såsom M. rätt afskrifva några ord men likväl citera författarens lära oriktigt. Huru skulle det väl någonsin kunna falla en tänkande människa in, att räkna en nations vetande och sed för intet med afseende å nationaliteten? Det är dock denna enfaldiga vändning M. ger anförda ord, att de bevisa, det vi icke alltid ansett seden för likgiltig. Men då M. dertill lägger »lagar och institutioner», blir frågan en annan, och citationen från annan sida oriktig. Ty ehuru det bör anses för en nations bestämmelse, att den sjelf må skapa sina lagar och institutioner, lärer historien till öfverflöd, att svagare nationer fått i århundraden sucka under fremmande lagar och fremmande institutioner. Vi upprepa än en gång, att vi icke anse detta för något i verldsordningen insmugladt undantag. De i historien framstående nationerna hafva utgått ur en sådan process af öfvervälde och småningom skeende assimilation. Greker, Romare, Italianare, Spanjorer, Fransmän, Engelsmän, hafva på sådant sätt kommit till den nationalitet, hvarmed de nu uppträda i historien. Tyska nationalitetens utbildning beror partielt af en sådan. De Skandinaviska folken hafva inga andra fremmande lagar och institutioner att omtala, än Asarnes förhistoriska; dertill specielt Danska öfverväldets inflytande i Sverge och Norrge. Det är således icke fråga om denna historiska företeelses oberättigande. Men resultatet af densamma har varit nationel enhet, de genom öfverväldet förbundna folkens sammanblandning äfven genom familjeförbindelser, och en häraf beroende enhet i språk, vetande och sed. Först då höra äfven lagar och institutioner, såsom utgående ur den gemensamma seden, nationen i dess helhet till. Förrän så sker, finnes blott ett genom statsbandet förenadt folk, icke en nation. Sådane folk äro det Turkiska, det Österrikiska, det Schweitziska och till viss grad det Nordamerikanska, men den skilnad för dessa båda sistnämnda, att i *de skilda* kantoner och stater, som bilda förbundsstaten, lagar och institutioner verkligen fritt utgå ur invånarnes eget vetande och sed.

I öfrigt är M:s citation oriktig deri, att han till det citerade om, hvad som karakteriserar »en nation», glömt att tillägga, hvad i skriften läres om *en nation*: nemligen att dess grundval är dess egendomliga yttre och inre (d. ä. lekamliga och andliga) bildning, formation, hvilken endast genom fysisk uppblandning kan utplånas, samt att icke endast det yttre tyckets och sinnesartens, utan äfven språkets förändring häraf beror. Detta skulle gifvit citationen en helt annan mening, än den hvori M. begagnar densamma.

Schweitziska nationaliteten lemnas i denna Papperslyktans senaste diatrib derhän, och ehuru vi erbjudit M. tillfälle att utbreda sig angående den Schweitziska nationallitteraturen, påkostar han den icke ett enda ord.

Men Nordamerikanska nationaliteten, den bringar M. rätt till heder.

Detta folk kallar sjelf sin stat Förenta Staterna och sig sjelf medborgare i Förenta Staterna. M. säger kort: de äro »Amerikanare», nationen alltså den Amerikanska. Amerikanare äro således icke Mexikanaren, Brasilianaren o. s. v. utan endast Förenta Staternas invånare.

Ingen förnekar, att Förenta Staternas befolkning redan före skilsmessan från England egde mycket egendomligt i seder, lagar och institutioner. Men det föll ingen in att anse den utgöra en egen nation. Denna egendomlighet har sedan oafhångighetskriget ändergått förändringar äfven hos den genuint Engelska befolkningen. Denna befolkningens öfverlägsenhet har åter assimilerande verkat på de Franska och Spanska kolonier, som tillhöra unionen, äfvensom på den Tyska och Irländska befolkning, hvilken till millioner räknad till landet inflyttat. Men hvar man vet, att ännu sed, lagar och institutioner äro olika i den norra, de södra och äfven de vestra staterna. Isynnerhet äro i Ny-Englands stater och de södra slafstaterna seder, lagar och institutioner så olika, att olikheten i detta hänseende mellan Sverige, Danmark och Norrge jemförd dermed är en obetydlighet. Äfven enligt M:s definition på nation, om eljest i ett så löst tal definitioner kunna uppletas, skulle alltså i Förenta Staterna finnas flera nationer. Men något sådant medger M. ingalunda. Han har upptäckt den »Amerikanska» nationen och lärer icke så snart låta förtjensten af denna upptäckt förfalla. Eljest talar man om Förenta Staternas folk såsom Nordamerikanare. Bland sjömän och i hamnar, som af deras fartyg besökas, säger man väl också kort Amerikanare. Papperslyktan har adopterat ordet som namn på en nation. Man säger ju Lübeckare och Hamburgare. Om mellan dem olikheten i seder icke är stor, är det dock säkert, att hvardera riksstadens invånare för sig förenas genom land och haf, religion, gemensama lagar, institutioner och öden. Alltså hafva vi här två nya nationer af Papperslyktans fabrik. Det är klart: Bayrare, Würtembergare o. s. v., ända ned till Lippe-Detmoldianerna äro alla nationer. Eller skulle väl förbundsdagen i Frankfurt upplösa deras nationalitet, såsom den i Bern utplånar nationaliten hos den Tyska och den Franska befolkningen i Schweiz? Ty den gemensama härstamningen och språket verkar väl icke en så oerhörd sak som en Tysk nationalitet. Att gemensamt språk innebär gemensamt vetande, är för M. en obekant sak – åtminstone erkänner han icke något sådant. – Det är också fåfängt att påminna, att Tyska folksedens afvikelser gruppera sig efter de olika landsdelarne, icke efter de många staternas gränser. Men nekas kan icke, att lagar och institutioner följa dessa senare åt, ja stundom äro olika i skilda provinser af samma stat. Vi kunde tillägga: Preussen är en stat, som med en vacker armé af 300 000 man kan öfverbevisa hvar och en tvekande om sin tillvaro, men ingen betviflar, att icke Preussaren<sup>1</sup> tillhör Tyska nation, då deremot enligt Papperslyktans förmenanden Rhenländaren och Sachsaren, i de motsvarande Preussiska provinserna, från 1814 skulle hafva iklädt sig en Preussisk nationalitet.

Om den Nordamerikanska nationallitteraturen hafva vi speciellt icke talat. Det är obestriddigt, att en nationallitteratur bär högsta vittnesbörd för en lefvande nationalanda. En nationallitteratur har också häraf sitt namn, att i den en egendomlig nationalanda uttalar sig. Men ännu känner verlden icke till en sådan nationallitteratur, som icke skulle vara skrifven i ett eget, från andra nationers skildt språk. Nordamerikanska litteraturens språk är som bekant Engelskan och

<sup>1</sup> Med undantag för den Slaviska befolkningen.



blott delvis Tyskan, i ännu mindre förhållande andra språk (i tidningslitteraturen). Det anföres, att Yankee-språket redan betydligt avviker från den Europeiska Engelskan, men i skriftspråket torde denna afvikelse ännu vara föga märkbar. På samma sätt förhåller sig med denna litteraturs innehåll. Man erkänner visst, att den redan i sina förnämsta produkter har något egendomligt och sjelfständigt. Men till en från den Engelska litteraturen särskild form har den ännu icke utbildat sig. Sådant kan icke heller väntas af en halfsekels gammal litteratur. Alla utmärktare namn i densamma tillhöra nemligen innevarande sekel. Engelsmännen hafva visserligen icke tillräknat sig denna litteratur, såsom Tyskarne den Schweitziskt-Tyska, Fransmännen den Schweitziskt-Franska. Aktningen för ett stort folk förbjuder det. Men i en historia öfver Engelska nationallitteraturen kan dock den Nordamerikanska förgreningen icke med tystnad förbigås. Den har också framför den Schweitziska företrädet att öfvervägande ega *ett* språk, emedan litteraturen i andra språk än det Engelska är jemförelsevis obetydlig. Att en Tysk får det infallet kalla denna litteraturs historia för en nationallitteratur, kan således hafva en anledning i den början till egendomlig karakter, som hos densamma kan upptäckas. Men af sakens begrepp rättfärdigas en sådan benämning icke. Den strider emot allt, hvad man härtills förstätt med en nationallitteratur.

Att ett folk, sådant som det Nordamerikanska, skulle i all evighet göra Engelska skriftspråket till regel för sin litteratur, detta läser ingen annan än M. i Papperslyktan tro. Papperslyktans sätt att häröfver yttra sig vittnar om ett sådant förakt för all allvarligare undersökning och en så total brist derpå, att vi endast kunna beklaga, att då det vill göra sig till organ för nationalitetssträfvandets bekämpande, det icke eger andra vapen, än grinet. Endast af den tanklöse kan det betvivlas, att äfven sagde folks utveckling skall följa historiens lag, och att det med en sjelfständig intellektuel bildning äfven skall skapa sig ett språk såsom dess yttryck. Den kan ingen säga, huru mycket eller huru litet detta språk skall skilja sig från det Engelska under dettas egna framtida utveckling. Men att bådas utveckling icke skall blifva densamma, derom kan intet tvifvel ega rum. Till de djerfva gissningarne hörer det icke heller, att Nordamerikas ofantliga kontinent icke för all tid skall komma att lyda under samma öfverstyrelse. För menskliga bildningens intresse må äfven hvarje tänkande önska, att der under seklernas lopp måtte utbilda sig ett antal sjelfständiga stater och nationaliteter. Ty eljest skulle icke blott Europa utan alla jordklotets folk hafva att motse ett förtryckande välde, hvars like ännu aldrig funnits.

Till den utomordentliga naivetén hörer Papperslyktans välvilliga bemödande att upplysa vår okunnighet. M. förmodar, att vi misstaga oss på betydelsen af folkstam och nation. Vi hafva, förmodar han, icke kommit till insigt deri, att t. ex. Finska folkstammen icke är detsamma som Finska nationen, den Germaniska stammen icke detsamma som t. ex. Tyska nation, eller den Engelska eller den Svenska, eller den Danska eller Norrska. Antingen vet han icke sjelf, att en folkstam icke har *ett* språk, eller tror han oss lefva i en motsatt inbillning. Det är i sanning underbart, med hvilken oändlig välvilja det högre vetandet bevisar sin häg att lära de okunniga.

Men slutet återstår. M:i vetande är ännu icke till ända. Han har ännu, sedan allt var skrifvet och deri en så omätlig insigt nedlagd, hittat på ett officiellt dokument, i hvilket så väl den Schweitziska som den Nordamerikanska (icke dock den Amerikanska) nationaliteten högtidligen erkännes och garanteras. Detta dokument är »Brockhaus Con-

versationslexicon» – förmodligen 10:e upplagan.

Arbetet är utmärkt i sitt slag. Men icke utgör det någon auktoritet; isynnerhet som för de senaste upplagornas redaktion allt mer obskura personer blifvit anlitade. I en fråga som den förevarande gälla också inga auktoriteter; och det är i hvarje afseende ett fattigdomsbevis, att kunna framdraga endast en anonym artikel ur ett Konversationslexikon. Artikeln, sådan den af Papperslyktan meddelas, bär dessutom inom sig beviset för sin oduglighet. Af den kan nemligen ingen 10  
människa inhemta, hvad dess författare förstår med en nation. M. har i sina diverse artiklar sammanskrifvit en lukubration af precis samma värde som den i Konversationslexikon. Ty enligt båda utgöra icke blott Förenta Staternas och Schweiziska Förbundets befolkning nationer, utan befolkningen i Pensylvanien och Louisiana, i Genf och Unterwalden (Ob och Nid dem Walde), i Hamburg och Lübeck – Österrike och Turkiet att förtiga – utgör en nation. Men huru alla dessa nationaliteter skola (för att låna ur Kiesewetter) bringas till enhet i medvetandet – derom hafva de båda kommilitonerna icke bekymrat sig.

Samma artikel: *Nation*, företer i 9:e upplagan af samma Conversations-Lexikon en helt annan uppfattning. Ur denna öfverhufvud väl 20  
skrifna artikel öfversätta vi följande:

»Nationalitetens grund är lika härkomst och språk, hvarföre man med ordet nation kan beteckna en genom lika härkomst och språk afskild del af menskligheten. Sålunda betraktad är menskligheten den idé, som innefattar alla nationer; nationaliteten åter skall framstå blott såsom en form af mensklighetens tillvaro. Huru härkomst och språk grundlägga så stora olikheter, kan slutas redan af följande antydningar. Genom härkomsten och samlifvet människor emellan utvecklas, under inflytande tillika af klimat och land, i 30  
hvilka individen lefver, en bestämd kroppsbildning. Denna framträder såsom allmän familjelikhet hos en nation t. ex. i nationalfysionomin; och till dess bibehållande bidrager den fortfarande åsynen af släktförvandter. Kroppsbildningens egendomlighet sammanhänger åter med ett egendomligt individens förhållande till naturen, egendomliga böjelser och temperament. Synnerligen viktigt är dess inflytande på språkorganerna och språkens olikhet. Likväl vore det dåraktigt, att vilja härleda språkens olikhet endast ur denna yttre åtskilnad och icke företrädesvis ur den egendomlighet i det andliga samlifvet, som under olika orts- och tidsförhållanden så olika utvecklar sig. Språket är det, som förnämligast förenar medlemmarne af en nation och särskiljer dem från individer af andra nationer; ty genom förbindandet af vissa ord och begrepp, vidare genom egendomliga ordbildningar och ordbindningar samt gängse talesätt och ordspråk göres hos ett folk ett bestämdt sätt att känna och tänka 40  
till allmän norm. Jemte språket meddelas det ädlaste hos en nation; ty såsom vetenskapen, poesin, yrkena och privatlifvet utbilda sitt egna språk, olika genom förherrsande åskådning eller tanke, så bestämmer på andra sidan språket den lärdes, affärsmannens och skaldens tänkande och diktande på olika sätt och detta för det mesta ovilkorligt. Allmänt uttalas också detta i närvarande tid<sup>1</sup> i utsagon: 50  
att språket är ett folks national-egendom och national-helgedom, som på det innerligaste förenar alla dess medlemmar. Här bör likväl anmärkas, att begreppen folk och nation ofta förväxlas. Ty icke alltid består ett folk af en nation, såsom icke heller en nation bildar

<sup>1</sup> 1846.

ett folk. Begreppet folk i inskränkta mening<sup>1</sup> häntyder på en stat, hvilken, såsom den Preussiska, kan innefatta flera nationer, medan åter en nation, såsom den Tyska, kan utgöra flera folk och stater. Det mest gynnsamma öde för en nation är det, om den, såsom den Franska, tillika bildar ett folk, hvilket har samma författning och styrelse. Då uttalar sig också nationalkarakteren och nationalläran fastare och med mera kraft, utan att försvagas eller undertryckas genom skiljaktigheter och slitningar mellan nationens skilda delar, såsom detta ofta varit fallet med Tyskarne».

I artikeln handlas sedan om »nationalkarakter» och »nationalbildning». Bristen i densamma är, att den icke afser, huru de historiska nationerna uppstått genom förening och sammansmältning af skilda nationaliteter.

Om läsaren jemför denna citation med den i Papperslyktan intagna, skall han utan tvifvel icke länge tveka, hvilkendera som eger företrädet af förnuftigt sammanhang och verkligen ger en utredning af den sak, hvarom fråga är. Att i ett sådant sammelvärk som ett Conversationslexikon så olika åsichter kunna inom ett tiotal år yttras, kan icke väcka förundran.

Hvad är det väl, hvari Metropolitanus så envist far vilse? Deri, att han icke erkänner det naturliga momentet i nationaliteten. Och likväl inpreglas dettas vikt af hvarje dags närmaste erfarenhet. Menniskan födes till sin nation. Det står icke i hennes magt att skudda nationaliteten ifrån sig. Det kan ske, att hennes vagga, förrän hon kan utsäga ett ord, flyttas till en fremmande jord, och att hon öfverlemnas åt en fremmande omgifning. Hon undgår då att blifva delaktig af nationalspråket, hvartill hon eljest skulle uppfostras från den stund hennes själfmedvetande vaknar. Med språket mottager hon det nationela sättet att känna och tänka *en andlig typ* i öfverensstämmelse med den lekamliga. Äfven den är outplånlig. Ty kan än det egna språket glömmas för ett fremmande, det egna åskådningssättet följer med äfven i den fremmande omklädnaden.

Den ärfda seden utgör visserligen också ett fast band. Men den är genom sin natur, såsom af den fria viljan beroende, föränderligare. Lagar och institutioner *kunna* än lättare förändras och genom tvång göras gällande, äfven då de stå i strid med seden. M. bygger nu nationaliteten på detta, det föränderligaste, som beror icke ensamt af en nations vilja utan äfven af dess verldsställning och makt. Han förer deri den råa styrkans talan.

Men det är som sagdt icke blott detta, som föranlåt vår vederläggning af så förderfliga åsichter. Finska folkets sträfvande att afskudda sig det andliga förtryck, af hvilket det i århundraden lidit, har icke sitt berättigande blott deri, att det må erhålla sin andel af menskligt vetande, och att öfver dess individens lif, ära och gods må ransakas på dess eget språk. Det står icke som en part inför en domstol, begärande sin rättmätiga andel af sina Svenska förmyndare. Det är icke fråga om en egendomsdelning. Finska nationen har det högre berättigandet, att i likhet med andra jordens nationer efter sin förmåga i sig representera en form af den allmänna menskliga bildningen. Och det är denna dess rättighet, Papperslyktan bekämpar, på samma gång den sträfvar att försvaga de bildades i landet intresse för Finsk nationalitet. Den martyrkrona, hvarmed bladet velat pryda sig derföre, att vi karakte-

<sup>1</sup> I vidsträcktare mening – en folkstam. Öfvers.

riserat dess verksamhet såsom förderfvande, förtjenar det alltså icke. Det är det tryggaste likasom det beqvämaste i verlden, att gå de ärender detsamma går.

Hr Metropolitanus skall väl försäkra, att det icke varit så menadt. Vi äro öfvertygade derom. Det är icke intentionen utan åsigtarna vi angripa. Om det skett något hårdhänt, må M. skylla det på sitt eget öfvermodiga hån och grin. M:i yttrade åsichter stå icke enstaka för hans räkning. De tillhöra en fraktion af den uppgående generationen, som i Papperslyktan funnit sin organ. Det är icke första gången vi uppträda till deras vederläggande. Framtiden skall visa, om de hafva någon framtid.

J. V. S.

## 14 ANGÅENDE NEDAN INFÖRDA FÖRSLAG TILL HYPOTEKSFÖRENINGAR.

*Litteraturblad n:o 4, april 1859*

20 Det behöfves säkert icke, att Red. reserverar sig med afseende på den ärade insändarens yttrade åsigt, att importen borde genom några regeringsåtgärder hämmas.

Men om en sådan åsigt är ensidig, finnes icke mindre öfverdrift i den form, hvori Smith'ska eller industrisystemets länge erkända läror rörande handeln nyligen blifvit i åtskilliga landets tidningar framställda. R. F:s meddelanden i Helsingfors Tidningar synas utgå från den förutsättning, att hvad hela verlden vetat för ett halft sekel tillbaka, ännu skulle vara okänt i Finland. Denne författare ger dessutom läran en så outrerad form, att den måste förefalla hvar och en absurd. Hvar och en vet det, att den betalning han erhåller för en producerad vara, utgör en inkomst. Men konsumerar han det erhållna, räknar han med rätta, hvad denna konsumtion kostat honom, för ett minus i sin behållna förmögenhet, men den besparing han kan göra i sin konsumtion för en inkomst, hvilken bevisar sig i de pengar eller varor han ännu har i hand. Utgiften är densamma, om man köper t. ex. salt, kaffe, socker och bomull med penningar eller med vara. Påståendet, att hvarje land importerar mera, än det exporterar, är också endast ett falskt sätt att tala. Intet folk kan från utlandet exportera mera, än det *derstädes* erhåller i pris för sin export. Den, som i England säljer plankor för 40 1 000 rub., kan derifrån taga vara tillbaka för samma belopp, icke mera. Den högre siffran för importen i de officiella uppgifterna är blott skenbar, emedan både exportens och importens värde *i egen hamn* dervid beräknas, medan äfven med tillägg af antagen fraktförtjenst och handelsvinst till den förras värde, man icke kommer till dess verkliga försäljningspris på utländsk ort, likasom fraktomkostnadens afdragan- de från importen likväl kvarlemnar ett högre värde på densamma, än dess inköpspris i utlandet.

Också vore det ett fortfarande underverk, om alla verldens folk skulle importera mera än de exportera, d. ä. om de alla skulle vinna en rikedom, som deras jord och deras arbete icke gifvit dem. Det är en helt annan sak, att vissa varor, som i ett land produceras, hafva ett högre pris i utlandet än hemma på producentens hand. Den ena handlanden kan så förtjena på exportvaran, den andra på importvaran; men landet betalar den ena med den andra, och sin vinst för hvarje år hemtar det ensamt af sin ökade produktion. Köpmannens vinst går i sista handen